

huvuddrag angiven. Den går ut på att tala om det ideala FN och att snabbt gå förbi det verkliga FN eller, om man så vill, att blanda samman idealbilden och realiteten. Att åskådliggöra metodens användning utan långa citat är besvärligt, eftersom formuleringarna nästan alltid är på en gång otydliga, undflyende och pretiösa. Ett par exempel. I ett föredrag i Indien i februari 1956 talade Hammarskjöld om "Förenade nationernas ideologi" såsom möjlig att definiera med orden "tro, hopp och kärlek". Fred, samverkan mellan folken, materiell trygghet, framtidstro, allt vackert som gärna kan tänkas i sådana sammanhang, förklarades i det följande ingå under de tre honnorsorden; det verkliga FN blev skuggligt under denna förfinade behandling. I ett tal den 14 juni 1955 sades FN vara "ett uttryck för vår vilja att finna en syntes mellan nationen och världen", som "gav mening och riktning åt ansträngningarna hos alla människor som vill skapa en

bättre värld". I ett tal den 10 april 1957 förklarades att "många kanske såg på organisationen i dess nuvarande stadium som på en predikant som inte kan tillämpa den lag han stiftar eller leva efter det evangelium han förkunnar". Men man måste tänka på att "svårigheter i uppnåendet av ett ideal inte visar att idealet är fel". I deklamationer av denna art införes ständigt så kallade visa ord från skilda religioner och nationer, som syftar till att ge själva förkunnelsens teknik ett drag av internationalism.

Skillnaden mellan de båda generalsekreterarna kan alltså schematiskt sägas ligga däri att den ene berömer och idealiserar vad som sker, medan den andre, som är förmögen till ett slags metafysisk flykt, identifierar det goda med FN:s idé. Hos båda finner vi därjämte en rad andra föreställningar, ofta rena sofismer, som i den allmänna debatten kring FN spelar en viktig roll och som därför bör belysas.

Förenade nationernas förste generalsekreterare, Trygve Lie, hälsar på flygplatsen sin efterträdare Dag Hammarskjöld.

D · N

31/12 1957

Fraseologi kring FN

Försvaret för FN i den ofentliga debatten har i regel under senare år präglats av en viss försiktighet, en viss anspråkslöshet. Det bestrides inte att FN varit ur stånd att nå de mål som uppställdes vid stiftandet. Organisationen ger inte säkerhet, den kan alltså inte trygga freden, inte heller kan den genomföra de rättsens grundsatser som stadgan proklamerar. Men FN är ändå till nytta; om det misslyckas i de stora sammanhangen har det dock bidragit att lösa en rad mindre frågor. På berättigandet av detta resonemang skall vi ingå i en följande analys av kritiken av FN. Här skall några mera allmänna synpunkter eller talesätt upptas, som i den mera populära debatten ständigt återkommer.

FN är ännu en ung organisation, sägs det. Det måste ta tid innan den växer sig stark. Stora förändringar av detta slag, skriver generalsekreterare Hammarskjöld, kan inte genomföras utan ett stadium av "bräcklighet och skenbar instabilitet". FN liknas vid en späd växt som måste vårdas för att komma till mognad, dess verksamhet vid droppar som småningom urholkar stenen, dvs maktpolitikens dominans i mellanfolkligt liv. Samma tankegång tillämpades ofta på Nationernas förbund för omkring trettio år sedan; det talades om en ömtålig planta, ända tills det för alla var tydligt att plantan inte växte, utan vissnade. Svagheten i detta sätt att resonera, eller rättare i denna fraseologi, ligger naturligtvis i att den använda liknelsen är alldeles godtycklig. FN blir inte starkare och starkare; tvärtom har det försvagats i relation till bestämmelser och förhoppningar vid stiftandet, vilket klarast framgår av att ett antal allianser enligt en härskande opinion övertagit FN:s funktion att sörja för fred och säkerhet.

Ibland framträder en mera speciell och konkret tanke-linje på detta område. Framstående engelska politiker hävdar exempelvis att "normer för uppförandet" (codes of conduct) är i framväxande inom FN, och särskilt pekar man på den i ett enda fall existerande "praxis" enligt vilken säkerhetsrådet kan fatta beslut även då en stormakt är frånvarande.

Vad som vid ett tillfälle skett — under ivriga protester från den frånvarande staten — skapar likväl ingen norm för framtiden; ett upprepande av situationen i Koreafrågan 1950 är inte att vänta. Att England, Frankrike och Israel gav vika 1956—1957 för FN:s resolutioner — eller rättigare för påtryckning av USA och Ryssland i förening — konstituerar inte heller någon norm eller praxis, lika litet som Rysslands undertryckande av Ungern trots generalförsamlingens upprepade maningar gör det.

En lika genomskinlig sofism är det då förre generalsekreteraren Lie förklarar att svagheter hos FN inte beror på organisationen, utan på de avslutna staterna. "FN är... vad medlemsregeringarna önskar att det skall vara, varken bättre eller sämre", skriver han; en svensk politiker och statsvetenskapsman, Gunnar Heckscher, sade nyligen ungefär det samma (i tidskriften Utrikespolitik) med orden att "missgreppen hänför sig inte till Förenade nationerna utan till Förenade nationernas medlemmar". Eftersom organisationen är medlemmarna och inte kan vara något annat, är sådana konstateranden utan intresse; att säga att ett parlaments oförmåga beror på att medlemmarna är odugliga leder oss ingestans. Men därtill kommer att satsen som dessa inger felaktiga föreställningar. FN är inte, som Lie påstår, "vad medlemsregeringarna önskar att det skall vara". Den karaktäristiken undviker kärnfrågan. FN blir i stort sett vad de sämsta medlemmarna, de som saboterar organisationen och ständigt bryter mot dess principer, gör det till. Om sjuttio stater vore lika lojalt verksamma inom FN som Sverige, Norge och Danmark, hjälper det inte såvida ett antal stater vägrar att samverka.

Till de slitna men ständigt återkommande argumenten hör att det är bra att ledande politiker och diplomater från skilda länder träffas, även om de inte utträttar någonting. Det är omöjligt att ingående bedöma en sats som denna. I vissa fall uppstår utan tvivel

I dagens ledare påpekas hur det till FN:s försvar brukar sägas att "det är bra att ledande politiker och diplomater träffas, även om de inte uträttar någonting". Ovan en bild från säkerhetsrådet: ryske delegaten Vysjinskij pekar anklagande mot den amerikanske delegaten Lodge, som förbereder sitt försvar medan engelske delegaten Jebb lyssnar.

utjämning och förståelse, i andra fall tvärtom. Då en rad delegationer är efter år, session efter session förklarar sig själva vara fredsvänliga och alla som inte instämmer med dem vara krigiska skurkar, kan detta inte rimligen mildra den internationella spänningen. FN blir, som ett parlament under hätska partistrider, inte ett forum för sakdebatt och förhandlingar, utan ett av medlen att propagera mot och genom taktiska finter försvaga motståndarna. Det mått av värdegemenskap som behövs för samarbete finns inte.

Bakom de skilda försvarerna för FN framträder grundtanken att vi måste ha tilltro till organisationen, annars blir den inte effektiv. Tanken är tydligen riktig såtillvida som ett allmänt förtroende för FN, och därmed en allmän vilja att verka enligt FN:s syften, stärker organisationen. Men att vissa stater intar denna hållning då andra inte gör det, och då FN därigenom inte fyller sina funktioner, kan bli farligt för de förtroendefulla staterna utan att leda till att organisationen blir effektiv. Det gängse talet om tilltro och förtroende i största allmänhet faller vid beröringen sönder som en propagandafras; tilltron eller förtroendet måste rimligen avpassas efter förbundets förmåga. Ofta lär väl de som använder uttryckssättet helt enkelt mena att man bör hålla på och arbeta för FN:s grundläggande idéer — vilket emellertid är en helt annan sak.

Dec. 12 l. 2 k.
bul. 3 m. 2 a

Sia 25